

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ВАДАМИ СЛУХУ ДО НАВЧАННЯ В

ЛАРИСА МАЛИНОВИЧ

Педагогічний коледж

Львівського Національного університету ім. Івана Франка

Готовність дітей до шкільного навчання можна розглядати як одну з найважливіших і необхідних умов подальшого успішного розвитку особистості, соціальної реабілітації і максимальної адаптації в соціумі.

Будь-яка зміна форм організації навчання в школі автоматично позначається (позитивно або негативно) на готовності окремих груп дітей до навчання в школі. Під час кожної реформи системи освіти проблема шкільної готовності постає знову і знову як одна із актуальніших. Причиною цього явища є те, що попри всі зміни в системі освіти, не змінюється одне- взаємини дитини і школи. Зараз, як і багато років тому висувається питання, які школи або навчальні системи зможуть задовільнити потреби здорової дитини та дитини з особливими освітніми потребами.

Слід не забувати, що мозок дитини 6–7 років перебуває в стадії стрімкого і нерівномірного розвитку і дитина зможе продемонструвати, за певних умов, лише актуальний рівень тренованих ментальних умінь, що залежить як від біологічно обумовлених так і біологічно не обумовлених соціальних чинників.

Проблема особистісної готовності більшістю авторів розглядається в контексті загальної проблеми – проблеми вікового розвитку, переходу від одного періоду дитинства до іншого (Ельконін Д.Б, Виготський Л.С.,Божович Л.І, Леонтьев О.М.).

Однак, поки стоїть проблема дитина для школи, а не школа для дитини, доти актуальною залишається і проблема готовності дитини до шкільного навчання. Це явище багатоаспектне, яке включає відповідні психологічні, фізіологічні, фізичні і психічні характеристики вікового розвитку дитини.

Останнім часом окремими науковцями були створені спроби дослідження готовності до шкільного навчання дитини з обмеженими сенсорними можливостями (Шеремет М.К, 1996) Речіцька К.Г, 2000). В сучасній сурдопедагогіці різні аспекти психологічної готовності –мотиваційний, емоційно–вольовий, розумовий, окрім мовленнєвого і розумового (Шеремет М.К, Фомічова Л.І.) не були предметом спеціального вивчення.

В зв'язку з цим, вивчення стану фізичної готовності і шляхів її формування в структурі психологічної готовності до навчання в школі дошкільників з вадами слуху є темою актуальною, яка потребує детального і тривалого дослідження. Саме фізичну готовність вважають базовою для успішного формування високого рівня готовності до навчання в школі (Максименко С., Проскура О.) Переважна більшість авторів невиділяє фізичну готовність як структурний компонент, а включає його як інтегральний показник особистісної емоційно – вольової готовності, мотиваційної, інтелектуальної (Усачова Л,Речіцька К., Шеремет М.).

Фізична культура не може сформуватись сама по собі. Існує ряд факторів, які сприяють або гальмують її розвиток.

Метою нашого дослідження була оцінка стану фізичної готовності дітей з вадами слуху дошкільного віку.

Нами було вивчено структурні елементи морфогенетичної готовності дітей 5–6-річного віку дитячого дошкільного закладу № 35 м.Львова для дітей зі стійкими вадами слуху, а також пацієнтів, які знаходяться на диспансерному обліку в сурдології ЛЮДСКЛ. Всього обстежено 37 дітей (глухих і слабчуючих). Серед них-22 хлопчики і 15 дівчат.

Ми отримали дані про:

- Особливості розвитку дитини на етапі дошкільного дитинства, причини, що обтяжили розвиток дитини: важкі пологи, травми, тривалі захворювання.

- Темпи психо-моторного розвитку: початок ходьби, наявність лепету.

- Стан соматичного здоров'я дитини: характер відхилень у системах і функціях організму, кількість постійних зубів, ступінь активності (втомлюваності), зовнішній вигляд, вивчено хвороби які перенесла дитина, показники довжини тіла, маси тіла, округлості грудної клітки.

Для оцінки фізичної готовності нами використовувалася методика за Проскурою, яка включала:

- бесіду з фахівцями і батьками,

- ознайомлення з медичною картою, спостереження.

За методикою Усачової нами проводилася діагностика рівня розвитку дрібної моторики руки і зорово-рухової координації. Оскільки під час навчання дітей з вадами слуху використовуються різні методики усного мовлення – дактильна азбука, вербо-тональна система навчання, писемне мовлення, жестове мовлення, то у дітей з вадами слуху значно швидше, ніж у їх чуючих однолітків, починає розвиватися дрібна моторика, формується підготовка до письма, писемне мовлення.

Науковці стверджують, що у віці 5–6 років у дітей повинен спостерігатися зростовий стрибок, який свідчить про зрілість організму. Його ж відсутність негативно позначається на здоров'ї дитини, особливо психічному, і рідко приносить успіхи в навчанні. У більшості досліджуваних дітей вже відбувся зростовий скачок, хоча різке підвищення показника зросту спостерігалось більше у дівчаток, вік яких наближався до 6-ти років.

Результати кісткової зрілості свідчать про незначне випередження за показниками глухих дошкільників. Зубна зрілість не мала відмінностей в розвитку. При дослідженні зрілості кори головного мозку (функціонування тім'яно – потиличних відділів, у дітей із стійкими вадами слуху спостерігались дещо вищі показники, у порівнянні із чуючими однолітками. Це підтверджує на практиці своєрідну картину аномального розвитку, де відповідно до даних багатьох досліджень (І.П.Павлов, Л.С.Виготський, Анохін) зовнішній прояв функціональних розладів може бути згладжений внаслідок стимулювання функції аналізатора, що постраждав або компенсаторного підвищення чутливості інших систем.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження ми можемо зробити висновок, що значних відмінностей у фізичному розвитку за антропометричними показниками у дітей з вадами слуху (глухих чи слабчуючих) та дітей з нормальним слухом не виявлено. Спостерігаються порушення функціонального характеру, які за умови систематичної реабілітації і корекції дозволять сформувати належний рівень готовності до навчання в спеціальних і загальноосвітніх закладах.